

Bytí

Ladislav Hejdánek

◆ fragment | kartotéční lístek | poznámky, česky, vznik: 70. léta

◆ fragment | card file | notes, Czech, origin: 70. léta

Bytí [70. léta]

1.

Otázka bytí má své nutné předpoklady, bez jejichž splnění nemůže být vůbec položena. Nenáleží tedy mezi otázky, které by se mohly bez potíží odvolávat na obecné porozumění, obecné mínění a prostě z něho vycházet. Původně ovšem musí být položena v úzké souvislosti s tímto „obecným míněním“ – a tak tomu také bylo v začátcích filosofie. Zkušenost učila, že se věci mohou jevit jako něco jiného, než čím opravdu jsou; tak bylo možno proti sobě postavit jev a to, co se jeví. To, co se jeví, jest; to znamená, že proti tomu, jak se něco ukazuje, vyjevuje, představuje atd., stojí skutečnost, že a jak to jest. Tím ovšem není ještě učiněn právě ten rozhodující krok; zejména však se tím okamžitě dostáváme do téměř neřešitelných aporií. Kritická reflexe navíc odhalí, že každé naše pojetí toho, že a jak něco jest, je právě naším pojetím, takže vlastně stále není řeč o skutečnosti, jak vskutku jest, nýbrž jenom jak je pojata, tj. jak ji my (nebo někdo jiný) pojímáme. Tady se otvírá fundamentální otázka noetická, gnozeologická – a ta nás ovšem odvádí od našeho problému.

2.

Máme-li skupinu věcí (skutečností) a tážeme-li se po tom, co je všem členům této množiny společné, ukáže se, že mj. to je okolnost, že všechny jsou. I když existuje nepochybně značná rozličnost mezi tím, jak tyto jednotlivé skutečnosti jsou, okolnost, že jsou, je jim společná. Tážeme-li se pak po povaze tohoto jim společného rysu (vlastnosti atd.), pak dospějeme k tomu, co se obvykle nazývá „bytím“. Toto bytí pak už nelze považovat za něco, co „jest“ ve stejném smyslu, jako „jsou“ všechny jednotlivé skutečnosti. Jestliže skutečnost, která jest, nazveme jsoucnem, pak to, že jest, by bylo jejím bytím. Zároveň by pak platilo, že v bytí jsou si skutečnosti (věci) podobné, analogické, a zároveň, že toto bytí už není žádným jsoucnem, neboť pak bychom se museli tázat dále po bytí tohoto bytí, jež by bylo jsoucnem. Srv. Nic. Hartmann, Zur Grundlegung der Ontologie, 1693, str. 40–41.

3.

Jestliže však je bytí pochopeno jako to identické v rozmanitosti jsoucího (dtto, 41), a jestliže se bytí a jsoucno odlišují právě tak jako pravda a pravdivé, skutečnost a skutečné, realita a reálné (dtto, 40), pak ovšem by nebylo rozdílu mezi bytím a jsoucností. Ani jsouc-

[zde text přestává, pozn. red.]